

**НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ БУЊЕВАЧКИ ГОВОР СА
ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ ЗА ПРВИ, ДРУГИ, ТРЕЋИ И
ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

**БУЊЕВАЧКИ ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ
BUNJEVAČKI GOVOR SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE**

**ПРВИ РАЗРЕД
PRVI RAZRED**

Cilj nastave bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture je da putem usmenog izražavanja bogate, usavršavaju i neguju specifičnosti bunjevačkog govora; da upoznaju tekovine nacionalne kulture Bunjevaca.

Operativni zadaci

- Upoznavanje i negovanje tekovina bunjevačke nacionalne kulture, običaja i tradicije;

- Sistematsko bogaćenje rečnika bunjevačkog govora novim rečima i izrazima;

- Upoznavanje književnih pojmova;

- Osposobljavanje učenika da uspešno primenjuju bunjevački govor u različitim komunikacijskim situacijama;

- Razvijanje sposobnosti učenika da svoja znanja, misli i osećanja izražavaju (usmeno) bunjevačkim govorom;

- Upoznavanjem bunjevačke narodne i umetničke književnosti.

1. BUNJEVAČKI GOVOR (10 časova)

- Shvatanje značaja, vrednosti i specifičnosti bunjevačkog govora;

- Slušanje tekstova različitih vrsta primerenih uzrastu;

- Osposobljavanje učenika da samostalno izražavaju misli, osećanja i stavove o raznim temama;

- Uočavanje rečenice kao celine;

- Razlikovanje izjavne, upitne i uzvične rečenice;

- Razlikovanje potvrdne i odrične rečenice;

- Uočavanje reči suprotnog značenja.

2. KNJIŽEVNOST (25 časova)

Lektira

- Taši, taši (narodna pesma)

- A - BE- CE (narodna pesma)

- Jedan, dva, tri (narodna pesma)

- Sidi dida (narodna pesma)

- Lisica i jež (narodna pripovetka)

- Mliko (Bunjevačka i šokačka čitanka, 1939)

- Moja majčica (Bunjevačka i šokačka čitanka, 1939)

- Naša kuća (Bunjevačka i šokačka čitanka, 1939)

- Za astalom (Bunjevačka i šokačka čitanka, 1939)

- Jutro (Lj. Lotić, Bukvar za bunjevačke i šokačke osnovne škole i za nepismene, 1919)

- Dida i ripa (narodna pripovetka)

- Materice (narodna pesma)

- Oce (narodna pesma)

- Gabrijela Diklić: Sićanje na Uskrs

- Nikola Kujundžić: Pisma kasinska
- Narodne umotvorine: poslovice, zagonetke
- Hans K. Andersen: Bajke

3. KULTURA IZRAŽAVANJA (20 časova)

Usmeno izražavanje

- Prepričavanje kraćih tekstova;
- Pričanje o događajima i doživljajima iz svog života;
- Opisivanje ljudi, predmeta, omiljenih igračaka, biljaka i životinja;
- Recitovanje naučenih tekstova, izražavanje po ulogama;
- Izražavanje sopstvenog utiska o pročitanoj;
- Usmeno obraćanje nepoznatim i odraslim osobama, upotreba "Vi" iz poštovanja i učtivosti.

Napomena: U prvom razredu nastave bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture nije zastupljeno pismeno izražavanje jer bunjevački naraštaj pohađa nastavu na srpskom jeziku i prvo usvaja ćirilčno pismo. Nakon obrade latiničnog pisma u drugom razredu počinje se sa pismenim izražavanjem.

4. ELEMENTI NACIONALNE KULTURE (17 časova)

- Praznici, narodni običaji (Korizma, Uskrs, Dužijanca, Kraljice, zimski običaji, Materice, Oce, Božić), značajni događaji iz života Bunjevaca i nacionalni praznici;
- Učenje narodnih igara i upoznavanje bunjevačkih narodnih instrumenata;
- Upoznavanje bunjevačke narodne nošnje;
- Elementi tradicionalne narodne kuhinje;
- Upoznavanje elemenata folklornog enterijera;
- Upoznavanje starih zanata (papučarskog, korparskog, tradicionalnog tkanja i veza, grnčarskog);
- Domaća radinost;
- Upoznavanje sa tradicijom izrade predmeta od slame kod Bunjevaca.

DRUGI RAZRED DRUGI RAZRED

Cilj nastave bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture jeste negovanje usmenog i pisanog bunjevačkog govora kao i negovanje tekovina nacionalne kulture Bunjevaca, običaja i tradicije.

Operativni zadaci

- Razvijanje usmenog i pismenog izražavanja;
- Čitanje kraćih tekstova pisanih latinicom primerenih uzrastu;
- Bogaćenje i usavršavanje rečnika bunjevačkog govora;
- Pričanje o događaju hronološkim redom;
- Osposobljavanje za uočavanje bitnog u tekstu;
- Motivisanje, podsticanje i usmeravanje na čitanje lektire;
- Upoznavanje i negovanje kulturne baštine Bunjevaca.

1. BUNJEVAČKI GOVOR (10 časova)

- Shvatanje rečenice kao obaveštenja, pitanja i zapovesti;
- Razlikovanje potvrдне i odrične rečenice;
- Uočavanje reči istog i suprotnog značenja;
- Uočavanje reči koje označavaju nešto umanjeno/uvećano;
- Prepoznavanje i značenje imenica (zajedničke i vlastite), glagola i prideva;
- Prepoznavanje glavnih delova rečenice;
- Uočavanje porekla, izgovora i pisanje slova i, ritma i karakteristične intonacije bunjevačkog govora;
- Upotreba velikog slova, tačke, zareza, uzvičnika i upitnika u rečenici.

2. KNJIŽEVNOST (25 časova)

Lektira

- Naša škula (Lj. Lotić, Bukvar za bunjevačke i šokačke osnovne škole i za nepismene, 1919)

- Bratu i sestri (kraljička narodna pesma)
- Kada idu po kiši (Koledarska narodna pesma)
- Oj, Ivane (Korizmena narodna pesma)
- Nezafalan sin (narodna pripovetka)
- Nikola se na raj naslonio (narodna pesma)
- Staniša Neorčić: Čestitka
- Hans K. Andersen: Princeza na zrnju graška
- Suzana K. Ostojić: Njuškinca
- Sveti Nikola-Mikulaš (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Materice (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Oce (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Nikola Kujundžić: Prva pisma (Kolo igra tamburica svira)
- Dužijanca (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Gabrijela Diklić: Put do novog kruva
- Kata Prčić: Savit rodu mome.

3. KULTURA IZRAŽAVANJA (20 časova)

Usmeno izražavanje

- Prepričavanje sadržaja pročitanih tekstova, pozorišnih predstava, radio i televizijskih emisija za decu;

- Pričanje o događajima i doživljajima - individualno i po zajedničkom planu;

- Izražavanje misli, ideja, osećanja i stavova o raznim temama iz neposrednog okruženja;

- Recitovanje napamet naučenih kratkih tekstova;

- Negovanje kulture slušanja sagovornika.

Pismeno izražavanje

- Prepisivanje rečenica i kraćih odlomaka, proveravanje i vrednovanje urednosti i jasnosti pisanja;

- Pismeno prepričavanje sadržine teksta prema postavljenim pitanjima;

- Pisanje kraćih sastava na osnovu datih reči/slika;

- Diktat sa dopunjavanjem;

- Pisanje čestitki i kraćih pisama.

4. ELEMENTI NACIONALNE KULTURE (17 časova)

- Praznici, narodni običaji (Korizma, Uskrs, Dužijanca, Kraljice, zimski običaji, Materice, Oce, Božić), značajni događaji iz života Bunjevaca i nacionalni praznici;

- Učenje narodnih igara i upoznavanje bunjevačkih narodnih instrumenata;

- Upoznavanje bunjevačke narodne nošnje;

- Elementi tradicionalne narodne kuhinje;

- Upoznavanje elemenata folklornog enterijera;

- Upoznavanje starih zanata (papučarskog, korparskog, tradicionalnog tkanja i veza, grnčarskog);

- Domaća radinost;

- Upoznavanje sa tradicijom izrade predmeta od slame kod Bunjevaca.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA U PRVOM I DRUGOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Učenje bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture u prvom i drugom razredu treba da se odvija kroz igru i da detetu predstavlja zadovoljstvo a ne obavezu jer su deca na ovom uzrastu sposobna da verno reprodukuju ono što čuju.

Imaginativne i dramske sposobnosti kao i mogućnost učenja kroz igru olakšavaju im memorisanje i prirodno usvajanje znanja.

U trećem i četvrtom razredu težište rada se prenosi na učenika: on aktivno učestvuje u radu, postaje subjekat nastave, a svojim zalaganjem i radom treba da stiče, usvaja i razvija znanje i usvojeno znanje primenjuje u komunikaciji.

Nastavnik planira, vodi i organizuje nastavni proces (odabira sadržinu rada, nastavne metode, oblike rada, tipove i broj vežbi), koordinira rad učenika da bi se što uspešnije ostvarili postavljeni zadaci.

Nastava mora biti postavljena takva da se svakom učeniku omoguće što češće verbalne aktivnosti, jer se samo na taj način može produktivno ovladati govorom.

U realizaciji ovih zadataka nastavnik treba maksimalno da motiviše učenike koristeći odgovarajuće audio-vizuelna nastavna sredstva, kompakt diskove i kasete, ilustracije, film, slike, fotografije, slojevite folije, TV emisije.

Nastavnik mora podsticati učenike da se i oni angažuju na prikupljanju nastavnih sredstava vezanih za temu koja se obrađuje (razglednice, slikovnice).

Upoznavanje elemenata nacionalne kulture Bunjevaca uglavnom se ostvaruje upoznavanjem i približavanjem dela tradicionalne književnosti, običaja i tradicije. Pri obradi elemenata nacionalne kulture treba poštovati princip postupnosti kako bi se učenicima olakšalo usvajanje znanja i informacija. Teme su iste u sva četiri razreda s tim da se obim gradiva povećava iz razreda u razred.

Neophodno je da nastavnik uvek ima na umu presudnu ulogu sistematskog vežbanja (usmenog i pismenog), odnosno da nastavno gradivo nije usvojeno dok se prethodno ne uvežba. Takođe, posebnu pažnju treba posvetiti razvijanju kreativnosti učenika u sticanju znanja, razvijanju istraživačkih i stvaralačkih sposobnosti učenika, kritičkog mišljenja i umetničkog ukusa. Pri tome je od posebne važnosti da se svako angažovanje učenika ponaosob osmišljeno i dobronamerno vrednuje.

Neophodna je i korelacija ovog predmeta sa svim ostalim predmetima jer omogućava ostvarivanje veoma uspešnih rezultata rada.

Pored preporučene literature nastavnik sam bira literaturu kojom će pre svega da ispuni ciljeve i zadatke predviđene ovim programom.

PREPORUČENA LITERATURA

1. Ambrozije Šarčević: Tolmač izvornih književnih zemljopisnih jugoslavenskih riči na korist prijatelja bunjevačko-šokačke književnosti (1870)
2. Marko Peić, Grgo Bačlija: Rečnik bačkih Bunjevaca (1990)
3. Ambrozije Šarčević: Zbirka mudrih i poučnih izrekah na korist bunjevačkog puka (1869)
4. Mijo Mandić: Nebesko janješce ili molitvenik za bunjevački i šokački naraštaj (1885)
5. Neven, zabavno poučni mesečnik od 1884. do 1914.
6. Danica, bunjevačko-šokački kalendar od 1884. do 1946.
7. Jovan Erdeljanović: Poreklo Bunjevaca (1930)
8. Milivoje V. Knežević: O Bunjevcima (I deo-1927, II deo-1930)
9. Mara Đorđević-Malagurski: Stara bunjevačka narodna nošnja i vez (1940)
10. Mijo Mandić: Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevački i šokačku dicu (1880)
11. Ivan Mihalović: Početnica za katoličke pučke učione (1889)
12. Ljubomir Lotić: Bukvar za bunjevačke i šokačke osnovne škole i za nepismene (1919)
13. Bunjevačka i šokačka čitanka za I, II, III razred osnovnih škola (1939)
14. Milivoje V. Knežević: Bunjevačka narodna čitanka (1931)
15. Lazar Malagurski: Pisme i igre u narodnim običajima bačkih Bunjevaca (1997)

16. Mr. M. Stevanović: Metodički priručnik za nastavu srpskohrvatskog jezika i književnosti u osnovnoj školi (1982)
17. Prof.dr V. Cvetanović: Samostalni stvaralački rad u nastavi srpskog jezika (1996)
18. I. Ivić, A. Pešikan, S. Antić: Aktivno učenje 2 (2001)
19. Mirjana Savanov, Nevenka Bašić Palković: Bunjevačka čitanka (u pripremi)
20. Mr. Suzana Kujundžić Ostojić, Jadranka Tikvicki: Gramatički priručnik govora Bunjevaca sa pravopisom (u pripremi)
21. www.bunjevci.org.yu

2. У наставном програму основног образовања и васпитања за III разред основног образовања и васпитања, који је саставни део Правилника о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања ("Просветни гласник", бр. 1/05 и 15/06), у поглављу "ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ", одељак "БУЊЕВАЧКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ", замењује се новим одељком, који гласи:

БУЊЕВАЧКИ ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ BUNJEVAČKI GOVOR SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

ТРЕЋИ РАЗРЕД TREĆI RAZRED

Cilj nastave bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture jeste negovanje usmenog i pisanog bunjevačkog govora kao i negovanje tekovina nacionalne kulture Bunjevaca, običaja i tradicije.

Operativni zadaci

- Upoznavanje i negovanje kulturne baštine Bunjevaca;
- Dalje bogaćenje rečnika bunjevačkog govora novim rečima i izrazima;
- Sticanje osnovnih znanja o rečenici;
- Postepeno uvođenje u tumačenje književnog dela (osećanja, događaji, radnja, likovi poruke);
- Ovladati pismenim i usmenim izražavanjem (prepričavanje, pričanje, opisivanje);
- Osposobljavanje za razvijanje kritičkog mišljenja;
- Upoznavanje bunjevačke narodne i usmene književnosti.

1. BUNJEVAČKI GOVOR (10 časova)

- Rečenica - prepoznavanje po sastavu, značenju i obliku;
- Prepoznavanje i određivanje glavnih delova rečenice (subjekat i predikat);
- Glagoli i glagolska vremena (sadašnjost, prošlost i budućnost);
- Negovanje i uvežbavanje uspešne primene već usvojenih pravopisnih pravila.

2. KNJIŽEVNOST (25 časova)

Lektira

- Mudar miš (narodna pesma)
- Porodica (Bunjevačka i šokačka čitanka, 1939)
- Milan Krmpotić: Još nuna naša kolivka
- Zbogom rode, zbogom laste (Bunjevačka i šokačka čitanka, 1939)
- Gabrijela Diklić: Korizma i Uskrs
- Gabrijela Diklić: Polivači
- Bunjevački običaji (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Dužijanca (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Gabrijela Diklić: Materice
- Lov Kraljevića Marka (narodna pesma)
- Blaško Rajić: Kruške i paprike
- Suzana K. Ostojić: Crvena kanica na bile bobe
- Careva kćer i divlji bravac (narodna pripovetka)

- Kralj brez svitlosti (narodna pripovetka)
- Nazahvalna dica (narodna pesma)
- Sokol Marka Kraljevića (narodna pesma)
- Narodne umotvorine; poslovice i zagonetke

3. KULTURA IZRAŽAVANJA (20 časova)

Usmeno izražavanje

- Prepričavanje sadržaja pročitanoг teksta - detaljno i sažeto, na osnovu zajedničkog plana;

- Pričanje prema slici;
- Pričanje prema zadatim rečima;
- Pričanje o ličnim događajima i doživljajima na datu temu;
- Opisivanje ljudi i prirode;
- Scensko prikazivanje dramskog teksta.

Pismeno izražavanje

- Prepričavanje, pričanje, opis - pismeni sastav;
- Diktati sa dopunjavanjem;
- Pisanje pisama, čestitki i razglednica.

4. ELEMENTI NACIONALNE KULTURE (17 časova)

- Praznici, narodni običaji (Korizma, Uskrs, Dužijanca, Kraljice, zimski običaji, Materice, Oce, Božić), značajni događaji iz života Bunjevaca i nacionalni praznici;

- Učenje narodnih igara i upoznavanje bunjevačkih narodnih instrumenata;
- Upoznavanje bunjevačke narodne nošnje;
- Elementi tradicionalne narodne kuhinje;
- Upoznavanje elemenata folklornog enterijera;
- Upoznavanje starih zanata (papučarskog, korparskog, tradicionalnog tkanja i veza, grnčarskog);
- Domaća radinost;
- Upoznavanje sa tradicijom izrade predmeta od slame kod Bunjevaca.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA U TREĆEM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Učenje bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture u prvom i drugom razredu treba da se odvija kroz igru i da detetu predstavlja zadovoljstvo a ne obavezu jer su deca na ovom uzrastu sposobna da verno reprodukuju ono što čuju.

Imaginativne i dramske sposobnosti kao i mogućnost učenja kroz igru olakšavaju im memorisanje i prirodno usvajanje znanja.

U trećem i četvrtom razredu težište rada se prenosi na učenika: on aktivno učestvuje u radu, postaje subjekat nastave, a svojim zalaganjem i radom treba da stiče, usvaja i razvija znanje i usvojeno znanje primenjuje u komunikaciji.

Nastavnik planira, vodi i organizuje nastavni proces (odabira sadržinu rada, nastavne metode, oblike rada, tipove i broj vežbi), koordinira rad učenika da bi se što uspešnije ostvarili postavljeni zadaci.

Nastava mora biti postavljena takva da se svakom učeniku omoguće što češće verbalne aktivnosti, jer se samo na taj način može produktivno ovladati govorom.

U realizaciji ovih zadataka nastavnik treba maksimalno da motiviše učenike koristeći odgovarajuće audio-vizuelna nastavna sredstva, kompakt diskove i kasete, ilustracije, film, slike, fotografije, slojevite folije, TV emisije.

Nastavnik mora podsticati učenike da se i oni angažuju na prikupljanju nastavnih sredstava vezanih za temu koja se obrađuje (razglednice, slikovnice).

Upoznavanje elemenata nacionalne kulture Bunjevaca uglavnom se ostvaruje upoznavanjem i približavanjem dela tradicionalne književnosti, običaja i tradicije. Pri

obradi elemenata nacionalne kulture treba poštovati princip postupnosti kako bi se učenicima olakšalo usvajanje znanja i informacija. Teme su iste u sva četiri razreda s tim da se obim gradiva povećava iz razreda u razred.

Neophodno je da nastavnik uvek ima na umu presudnu ulogu sistematskog vežbanja (usmenog i pismenog), odnosno da nastavno gradivo nije usvojeno dok se prethodno ne uvežba. Takođe, posebnu pažnju treba posvetiti razvijanju kreativnosti učenika u sticanju znanja, razvijanju istraživačkih i stvaralačkih sposobnosti učenika, kritičkog mišljenja i umetničkog ukusa. Pri tome je od posebne važnosti da se svako angažovanje učenika ponaosob osmišljeno i dobronamerno vrednuje.

Neophodna je i korelacija ovog predmeta sa svim ostalim predmetima jer omogućava ostvarivanje veoma uspešnih rezultata rada. Pored preporučene literature nastavnik sam bira literaturu kojom će pre svega da ispuni ciljeve i zadatke predviđene ovim programom.

PREPORUČENA LITERATURA

1. Ambrozije Šarčević: Tolmač izvornih književnih zemljopisnih jugoslavenskih riči na korist prijatelja bunjevačko-šokačke književnosti (1870)
2. Marko Peić, Grgo Bačlija: Rečnik bačkih Bunjevaca (1990)
3. Ambrozije Šarčević: Zbirka mudrih i poučnih izrekah na korist bunjevačkog puka (1869)
4. Mijo Mandić: Nebesko janješce ili molitvenik za bunjevački i šokački naraštaj (1885)
5. Neven, zabavno poučni misečnik od 1884. do 1914.
6. Danica, bunjevačko-šokački kalendar od 1884. do 1946.
7. Jovan Erdeljanović: Poreklo Bunjevaca (1930)
8. Milivoje V. Knežević: O Bunjencima (I deo-1927, II deo-1930)
9. Mara Đorđević-Malagurski: Stara bunjevačka narodna nošnja i vez (1940)
10. Mijo Mandić: Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevački i šokačku dicu (1880)
11. Ivan Mihalović: Početnica za katoličke pučke učione (1889)
12. Ljubomir Lotić: Bukvar za bunjevačke i šokačke osnovne škole i za nepismene (1919)
13. Bunjevačka i šokačka čitanka za I, II, III razred osnovnih škola (1939)
14. Milivoje V. Knežević: Bunjevačka narodna čitanka (1931)
15. Lazar Malagurski: Pisme i igre u narodnim običajima bačkih Bunjevaca (1997)
16. Mr. M. Stevanović: Metodički priručnik za nastavu srpskohrvatskog jezika i književnosti u osnovnoj školi (1982)
17. Prof.dr V. Cvetanović: Samostalni stvaralački rad u nastavi srpskog jezika (1996)
18. I. Ivić, A. Pešikan, S. Antić: Aktivno učenje 2 (2001)
19. Mirjana Savanov, Nevenka Bašić Palković: Bunjevačka čitanka (u pripremi)
20. Mr. Suzana Kujundžić Ostojić, Jadranka Tikvicki: Gramatički priručnik govora Bunjevaca sa pravopisom (u pripremi)
21. www.bunjevci.org.yu

3. У наставном програму за IV разред основног образовања и васпитања, који је саставни део Правилника о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања ("Просветни гласник", бр. 3/06 и 15/06), у поглављу: "ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ", после садржаја наставног програма "БОСАНСКИ ЈЕЗИК СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ", додају се садржаји наставног програма предмета: "БУЊЕВАЧКИ ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ", који гласе:

БУЊЕВАЧКИ ГОВОР СА ЕЛЕМЕНТИМА НАЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ
BUNJEVAČKI GOVOR SA ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

ЧЕТВРТИ РАЗРЕД
ČETVRTI RAZRED

Cilj nastave bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture jeste negovanje bunjevačkog govora kao i upoznavanje i negovanje tekovina nacionalne kulture Bunjevaca, običaja i tradicije.

Operativni zadaci

- Razvijanje ljubavi prema bunjevačkom govoru i potrebe za njegovim negovanjem i usavršavanjem;
- Bogaćenje rečnika i proširivanje znanja učenika;
- Potsticanje učenika za samostalno literarno i pozorišno stvaralaštvo;
- Upoznavanje, razvijanje, čuvanje i poštovanje sopstvenog kulturnog identiteta na delima bunjevačkih pisaca i narodnih umotvorina;
- Navikavanje na sažeto usmeno i pismeno izražavanje;
- Savladavanje osnova metodologije izrade pismenih sastava;
- Vaspitanje u duhu mira, kulturnih odnosa i saradnje među ljudima.

1. BUNJEVAČKI GOVOR (10 časova)

- Obnavljanje i utvrđivanje gramatičkih sadržaja iz prethodnih razreda;
- Upoznavanje sledećih vrsta reči: zamenice, brojevi;
- Upravni i neupravni govor;
- Ponavljanje, uvežbavanje i utvrđivanje osposobljenosti učenika za primenu pravopisnih pravila.

2. KNJIŽEVNOST (25 časova)

Lektira

- Gabrijela Diklić: Meni salaš bili fali
- Borba vile Bunjevke za svoje ime i svoj rod (narodna pesma)
- Groktenje (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Tomislav Kopunović: Izbor pesama iz zbirke Široke grudi bačke ravnice
- Čilašin Janko (narodna pripovetka)
- Blaško Rajić: Maričin Božić
- Kralj brez svitlosti (narodna pripovetka)
- Marko Kraljević i Vlajkina divojka (narodna pesma)
- Grgur Peštalić: Priprava za banderiski pohod (odlomak iz speva Dostojna plemenite Bačke)
- *Neven i Danica* (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Kata Prčić: Gudba
- Ženska bunjevačka nošnja (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Muška bunjevačka nošnja (tekst iz Čitanke u pripremi)
- Molitva Kraljevića Marka (narodna pesma)
- Blaško Rajić: Moj prvi prusluk
- Zla žena (narodna pripovetka)

3. KULTURA IZRAŽAVANJA (20 časova)

Usmeno izražavanje

- Prepričavanje teksta, pozorišnih predstava, radio i televizijskih emisija u celini i po delovima;
- Pričanje o događajima i doživljajima prema slici/rečima;
- Opisivanje pejsaža, ljudi, biljaka i životinja.

Pismeno izražavanje

- Prepričavanje, pričanje, opis - pismeni sastav;
- Sastavljanje i pisanje sastava prema posmatranim predmetima, slici ili datim rečima;
- Pričanje o doživljaju na osnovu datog plana;
- Opisivanje osoba, predmeta i prostora;

- Prepričavanje sadržaja teksta sa izmenjenim završetkom;
- Pisanje čestitke, razglednice i pisma.

4. ELEMENTI NACIONALNE KULTURE (17 časova)

- Praznici, narodni običaji (Korizma, Uskrs, Dužijanca, Kraljice, zimski običaji, Materice, Oce, Božić), značajni događaji iz života Bunjevaca i nacionalni praznici;
- Učenje narodnih igara i upoznavanje bunjevačkih narodnih instrumenata;
- Upoznavanje bunjevačke narodne nošnje;
- Elementi tradicionalne narodne kuhinje;
- Upoznavanje elemeneta folklornog enterijera;
- Upoznavanje starih zanata (papučarskog, korparskog, tradicionalnog tkanja i veza, grnčarskog);
- Domaća radinost;
- Upoznavanje sa tradicijom izrade predmeta od slame kod Bunjevaca.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA U ČETVRTOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Učenje bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture u prvom i drugom razredu treba da se odvija kroz igru i da detetu predstavlja zadovoljstvo a ne obavezu jer su deca na ovom uzrastu sposobna da verno reprodukuju ono što čuju.

Imaginativne i dramske sposobnosti kao i mogućnost učenja kroz igru olakšavaju im memorisanje i prirodno usvajanje znanja.

U trećem i četvrtom razredu težište rada se prenosi na učenika: on aktivno učestvuje u radu, postaje subjekat nastave, a svojim zalaganjem i radom treba da stiče, usvaja i razvija znanje i usvojeno znanje primenjuje u komunikaciji.

Nastavnik planira, vodi i organizuje nastavni proces (odabira sadržinu rada, nastavne metode, oblike rada, tipove i broj vežbi), koordinira rad učenika da bi se što uspešnije ostvarili postavljeni zadaci.

Nastava mora biti postavljena takva da se svakom učeniku omoguće što češće verbalne aktivnosti, jer se samo na taj način može produktivno ovladati govorom.

U realizaciji ovih zadataka nastavnik treba maksimalno da motiviše učenike koristeći odgovarajuće audio-vizuelna nastavna sredstva, kompakt diskove i kasete, ilustracije, film, slike, fotografije, slojevite folije, TV emisije.

Nastavnik mora podsticati učenike da se i oni angažuju na prikupljanju nastavnih sredstava vezanih za temu koja se obrađuje (razglednice, slikovnice).

Upoznavanje elemenata nacionalne kulture Bunjevaca uglavnom se ostvaruje upoznavanjem i približavanjem dela tradicionalne književnosti, običaja i tradicije. Pri obradi elemenata nacionalne kulture treba poštovati princip postupnosti kako bi se učenicima olakšalo usvajanje znanja i informacija. Teme su iste u sva četiri razreda s tim da se obim gradiva povećava iz razreda u razred.

Neophodno je da nastavnik uvek ima na umu presudnu ulogu sistematskog vežbanja (usmenog i pismenog), odnosno da nastavno gradivo nije usvojeno dok se prethodno ne uvežba. Takođe, posebnu pažnju treba posvetiti razvijanju kreativnosti učenika u sticanju znanja, razvijanju istraživačkih i stvaralačkih sposobnosti učenika, kritičkog mišljenja i umetničkog ukusa. Pri tome je od posebne važnosti da se svako angažovanje učenika ponaosob osmišljeno i dobronamerno vrednuje.

Neophodna je i korelacija ovog predmeta sa svim ostalim predmetima jer omogućava ostvarivanje veoma uspešnih rezultata rada.

Pored preporučene literature nastavnik sam bira literaturu kojom će pre svega da ispuni ciljeve i zadatke predviđene ovim programom.

PREPORUČENA LITERATURA

1. Ambrozije Šarčević: Tolmač izvornih književnih zemljopisnih jugoslavenskih riči na korist prijatelja bunjevačko-šokačke književnosti (1870)

2. Marko Peić, Grgo Bačlija: Rečnik bačkih Bunjevaca (1990)
3. Ambrozije Šarčević: Zbirka mudrih i poučnih izrekah na korist bunjevačkog puka (1869)
4. Mijo Mandić: Nebesko janješce ili molitvenik za bunjevački i šokački naraštaj (1885)
5. Neven, zabavno poučni misečnik od 1884. do 1914.
6. Danica, bunjevačko-šokački kalendar od 1884. do 1946.
7. Jovan Erdeljanović: Poreklo Bunjevaca (1930)
8. Milivoje V. Knežević: O Bunjercima (I deo-1927, II deo-1930)
9. Mara Đorđević-Malagurski: Stara bunjevačka narodna nošnja i vez (1940)
10. Mijo Mandić: Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevački i šokačku dicu (1880)
11. Ivan Mihalović: Početnica za katoličke pučke učione (1889)
12. Ljubomir Lotić: Bukvar za bunjevačke i šokačke osnovne škole i za nepismene (1919)
13. Bunjevačka i šokačka čitanka za I, II, III razred osnovnih škola (1939)
14. Milivoje V. Knežević: Bunjevačka narodna čitanka (1931)
15. Lazar Malagurski: Pisme i igre u narodnim običajima bačkih Bunjevaca (1997)
16. Mr. M. Stevanović: Metodički priručnik za nastavu srpskohrvatskog jezika i književnosti u osnovnoj školi (1982)
17. Prof.dr V. Cvetanović: Samostalni stvaralački rad u nastavi srpskog jezika (1996)
18. I. Ivić, A. Pešikan, S. Antić: Aktivno učenje 2 (2001)
19. Mirjana Savanov, Nevenka Bašić Palković: Bunjevačka čitanka (u pripremi)
20. Mr. Suzana Kujundžić Ostojić, Jadranka Tikvicki: Gramatički priručnik govora Bunjevaca sa pravopisom (u pripremi)
21. www.bunjevci.org.yu